

Pasningsvejledning

Børstesvin

Børstesvinet (*Tenrec ecaudatus*) er en af de største arter af insektædere. Foto: Joachim S. Müller

- 1 Dyreart
- 2 Fuldvoksen størrelse
- 3 Forventet levealder
- 4 Anbefalet størrelse og indretning af anlæg eller bur
- 5 Særlige pasningsbehov, herunder krav til temperatur
- 6 Stimulering og behov for motion
- 7 Fodring
- 8 Sociale behov
- 9 Formering, yngelpleje og eventuel neutralisation
- 10 Typiske tegn på sygdom og nedsat trivsel
- 11 Øvrige informationer

1 Dyreart

Tenrec ecaudatus
(Almindeligt) børstesvin (Common/tailless tenrec)

Børstesvin er insektædere (Insectivora eller Afrosoricida) og tilhører familien Tenrecidae, der omfatter godt 30 arter af forskellige børstesvin/tenreks.

Trods nogle børstesvin ligner pindsvin – denne art dog ikke i så høj grad som visse andre – er de ikke nært beslægtede, og piggene/børsterne hos børstesvin og pindsvin er udviklet uafhængigt af hinanden (konvergent evolution).

Alle arter i børstesvin-familien, undtagen odderspidsmusene, er helt unikke for Madagaskar.

2 Fuldvoksen størrelse

Denne art er den største af alle børstesvin, og sågar en af de største af alle insektædere med en kropslængde på 26-40 cm og en vægt på 1-2,5 kg. Hanner er som regel større end hunner, og hannen har et bredere hoved, end hunnen har. På

Sværhedsgrad:
Mellem

Kort om dyret

- 26-40 cm, 1-2,5 kg; hanner størst
- 6-8 år gammel
- Nataktiv
- Terrarium min. 200 x 100 cm og 50 cm højt med god mulighed for at grave og rode i bunden
- Kan ved lavere temperatur gå i dvale
- Jordlevende og roder/graver i bunden efter føde; er dog også i stand til at klatre lidt
- Æder både dyr og plantemateriale
- Skal så vidt muligt holdes to sammen (kræver stort anlæg og mange skjul), dog evt. fysisk adskilt
- Drægtig i ca. 2 måneder og føder helt op til 32 unger (dog typisk færre)

Udbredelse i naturen

Dette børstesvin er hjemmehørende på Madagaskar, hvor den er vidt udbredt og almindelig. Arten er desuden introduceret til de omkringliggende øer Comorerne, Mauritius, Réunion, samt Seychellerne, oprindeligt som fødekilde til plantage-arbejdere.

Nogle steder i dets udbredelsesområde jages børstesvinet stadig for dets kød.

Arten anses ikke som værende truet i naturen (IUCN: Least concern).

trods af dets engelske navn (tailless tenrec) har børstesvinet en 1-1,6 cm lang hale.

Pelsen er grov og grålig, brunlig til rødlig, evt. mørkere på bagdelen og ryggen. Hannerne kan være mørkere end hunnerne. Huden er lys. Kroppen er derudover beklædt med længere og mere stive hår (børster), der er mest spidse ved nakken og på hovedet. Normalt vil børsterne ligge ned, men disse kan rejse sig, hvis dyret bliver ophidset eller skræmt.

Børstesvinet, især hannen, har relativt (i forhold til andre arter i familien) store og lange hjørnetænder, og kløerne er kraftige.

3 Forventet levealder

Denne børstesvin-art kan blive omkring 6-8 år i fangenskab.

4 Anbefalet størrelse og indretning af anlæg eller bur

Dette børstesvin er nataktivt, men kan også være aktivt først på aftenen. Om dagen sover og beskytter det sig i en rede af græs og blade på jorden under f.eks. en sten, busk eller træstamme. Børstesvinet lever primært alene, men kan også i visse tilfælde findes flere sammen (se mere i afsnit 8).

Som jordlevende og relativt stort dyr skal dette børstesvin holdes i terrarier med et stort grundareal. Bure til f.eks. marsvin, mus, rotter er uegnede til børstesvin. Terrariet bør for 1 dyr måle mindst 200 x 100 x 50 cm (l x b x h), men gerne mere. Ved par bør grundarealet øges med mindst 25 %.

Det er meget vigtigt, at der er masser af muligheder for børstesvinet at rode rundt i bundlaget. Bundlaget kan bestå af jord, træflis, spåner, blade og/eller spagnum. Desuden er det vigtigt, at anlægget indeholder masser af muligheder for skjul, f.eks. hule træstammer og sten. Derudover skal der være rødder, græstørv, blade og hø, som børstesvinet kan rode rundt i og bygge rede af. En træredkasse pr. individ bør også findes i anlægget, f.eks. i størrelsen 45 x 30 x 20 cm og gerne med en passende størrelse indgangstunnel.

Frisk drikkevand gives, og foderrester og ekskrementer fjernes dagligt. Bundlaget skiftes 1-4 gange om måneden afhængigt af typen. Da nogle individer har tendens til at besøge umiddelbart uden for deres rede, vil redekasser med tunneler ikke altid være optimale. Har børstesvinet tendens til dette, så udelad tunnelen fra redekassen for at undgå hygiejniske problemer.

5 Særlige pasningsbehov, herunder krav til temperatur

I naturen går børstesvinet ofte i dvale i tørsæsonen, når det bliver koldere og føden mere knap (maj til oktober i dets naturlige udbredelse). Muligvis varer dvalen kun noget af den fulde periode. Hiet består af en 1-2 meter lang jordhule. Under dvalen reduceres kropstemperaturen, så dyret er koldt at røre, og frekvensen af åndedraget reduceres til ca. 30 vejtrækninger/min. Kropstemperaturen kan i øvrigt variere en hel del, men ligger normalt på 28-29° C.

Selvom dvale hos børstesvin i fangenskab sker sjældnere grundet mere stabile forhold, kan det sagtens forekomme. I den periode vil de så være inaktive og vil ikke æde. Alternativt vil de ikke gå i decideret dvale, men måske blot blive mindre aktive og spise mindre i en periode afhængigt af omgivelserne (f.eks. temperatur, fodring).

Dvalen vil formentlig især være vigtig at gennemgå, hvis man ønsker at udløse parringsforsøg. For at fremstimulere dvalen anbefales en temperatur i terrariet på 16-22° C i en periode på ca. 3-4 måneder, hvor de så formentlig vil gå i dvale eller blive mindre aktive. Resten af året bør temperaturen være 23-26° C.

Naturlige levesteder

Børstesvinets lever i (sub)tropiske områder, fra lavtliggende til højtliggende op til over 2000 m over havet. De naturlige levesteder er tør og fugtig skov, savanne, buskslette, tør græsslette samt også landbrugs- og byområder.

Børstesvinet har vist sig at være temmelig tilpasningsdygtigt ved at have tilpasset sig nye habitater og føde relativt hurtigt, f.eks. i by- og landbrugsområder.

Børstesvin skal i deres anlæg have masser af gode skjulemuligheder og desuden et godt, tykt bundlag, de kan rode rundt i efter fødeemner. Foto: Stefan Köder

6 Stimulering og behov for motion

Forskellige hvirvelløse dyr kan med fordel gemmes og graves ned i bundlaget rundt omkring i anlægget, så børstesvinet stimuleres og aktiveres ved rode og grave efter dem.

I naturen graver børstesvinet selv huler i jorden til reden, så det kan være en rigtig god idé at lægge et tykt jordbundslag i anlægget eller tilbygge et terrarium med jord, så gravning af huler kan lade sig gøre. Derved kan dyret få stimuleret sin graveadfærd og bygge sin egen hule og evt. hi.

Selvom arten primært lever på jorden, så er den i stand til at klatre, hvorfor det er en god idé med små grene og forhindringer i anlægget, gerne indrettet, så det er svært for dyret at undgå at klatre på/over det.

Børstesvin kan have tendens til overvægt, så et anlæg med et stort grundareal, hvor dyret kan løbe rundt, kravle og klatre for derved at få motion, er meget vigtigt.

7 Fodring

Børstesvin er altædende og æder dermed både planter og dyr. De bruger især snuden til at søge, rode og grave efter mindre hvirvelløse dyr nedgravet i jorden og blandt nedfaldne blade. De spiser også ådsler af frøer og mus, og ses også til en vis grad at jage mindre, levende dyr. Derudover spiser de forskelligt planteføde.

Det er vigtigt at give en varieret og passende mængde foder, da børstesvin let kan blive overvægtige.

De kan fodres med kattetørfoder, universalfoder, kød fra f.eks. aflivede mus, hvirvelløse dyr (f.eks. fårekullinger, græshopper, voksmøllarver, melorme, regnorme, rosenbillelarver, hvoraf de sidste 3 emner skal gives lidt sjældnere pga. højere fedtindhold) samt lidt usprøjtet, vasket frugt og grønt (f.eks. bønner, ærter og majs (alle kogte), æble, kiwi, pære, blomme, jordbær, mango). Der må aldrig gives avokado.

Rosiner, tørrede figner og bananer kan gives af og til som godbid, men ikke for ofte.

Vitaminer i pulverform tilsættes foderet. Complan-vælling kan desuden bruges som tilskudsfoder.

Op til en eventuel dvaleperiode (se afsnit 5) er det vigtigt, at børstesvinet fodres, så det har noget at tære på under dvalen, hvor det ikke æder.

Børstesvin skal altid have adgang til frisk drikkevand.

8 Sociale behov

Med undtagelse af moderen og hendes unger lever og overvintrer dette børstesvin primært alene. Individet vil generelt prøve at undgå hinanden, og under møder kan de finde på at indgå i slåskampe. Andre mener dog, at børstesvin ofte kan findes flere sammen og er rimelig tolerante over for hinanden. Dette gælder muligvis især for individer opdrættet i fangenskab.

For at sikre at børstesvinet får stimuleret sin adfærd over for artsfæller, anbefales det at holde dem parvis, helst individer, der er opvokset sammen, da det øger chancen for, at de tolererer hinanden. Individet er dog forskellige, og der er ingen garanti for, at dyrene accepterer hinanden i nye omgivelser. Holdes de sammen, er det altid vigtigt, at der er masser af plads og skjulesteder i anlægget, så de kan undgå og undslippe hinanden, også i tilfælde af kortvarige aggressioner.

Hvis dyrene generelt ikke accepterer hinanden, skal de holdes adskilt i hvert deres anlæg, men helst så de i perioder står i nærheden af hinanden, så de stadig har en

Børstesvin æder både animalsk og lidt vegetabilsk føde. Den animalske føde består af hvirvelløse dyr, ådsler og til en vis grad levende hvirveldyr, som jages. I fangenskab skal de gives en varieret foder, bl.a. med forskellige hvirvelløse dyr og evt. aflivede mus. Foto: Vladimír Motyčka

Selvom børstesvin i naturen menes at leve primært alene, synes de i fangenskab at være forholdsvis tolerante over for hinanden. De kan ofte holdes parvis, hvis anlægget er tilstrækkelig stort, der er mange skjul, og individerne er vokset op sammen. Foto: Vladimír Motyčka

vis kontakt via lugt og lyd. Avl af børstesvin giver desuden en naturlig kontakt mellem artsfæller under parringsforsøget.

Artsfæller kommunikerer med hinanden primært ved forskellige lyde, lugte og berøringer. De kan finde på at slikke eller nippe til hinanden ved hofte eller nakke (ses især af hannen mod hunnen under parringsforsøg) og gubbe næsen mod modpartens krop, næse eller øre. Når børstesvinet generes, udstøder det en lav, hvæsende lyd, og føler det sig truet, kan det finde på at skrigе, rejse børster, hoppe, bukke og evt. bide, hvis det ikke kan undslippe. Aggressiv adfærd inkluderer slåen i jorden med forpoten, høj gaben over for hinanden, og næse-mod-næse-kampe, hvor de med halvåbne munde skiftevis med næsen slår til modpartens næse, og evt. tager næsen i munden. Kampe kan også bestå i at skubbe til hinanden med kroppen og bide. Hanner i parringsæsonen vil især være aggressive over for hinanden, og det er oftest hanner, der slås med hinanden. Hunner med unger kan også være særligt aggressive.

Børstesvin bør kun holdes med egne artsfæller.

9 Formering, yngelpleje og eventuel neutralisation

Dette børstesvin er blandt de pattedyr, der har størst reproduktivt potentiale med hensyn til kuld størrelse. Den er i stand til at yngle 2 gange årligt, men det er dog oftest, hvis det første kuld ikke overlever, at hunnen vil yngle igen umiddelbart efter. Det ses, at hunnen, måske især i fangenskab, smider unger ud af reden og evt. æder dem. Hanner og hunner, som i naturen primært lever adskilt, mødes kortvarigt for at parre sig, i naturen i oktober-november (forår i deres naturlige levesteder).

I fangenskab vil det være vigtigt for ynglens succes, at hannen fjernes fra hunnen umiddelbart efter parring, da drægtige hunner kan være meget følsomme over for forstyrrelser, bl.a. fra hannen, og kan risikere at abortere herved. En redekasse er desuden essentiel for ynglende hunner.

Drægtighedsperioden er normalt 56-64 dage, men kan være både lidt kortere og længere, så unger i naturen fødes i december-januar. Hunner kan føde helt op til 32 unger ad gangen (hunnen har dog "kun" 12 par dievorter), men normalt er kuld størrelsen omkring 15-20, i fangenskab generelt muligvis færre.

Ungerne vejer som nyfødte omkring 20 g og er ca. 8-9 cm lange. De fødes med skiftevis sorte og hvide striber ned langs ryggen. Øjnene åbnes i ca. 2-ugersalderen, og ungerne dier de første 3-6 uger, hvorefter de vil begynde at søge fast føde med moderen. Ungen rengøres ved moderens slikken til den er omkring 1 måned gammel, og dens hår og børster fældes og erstattes, når den er 1-2 måneder gammel, hvorefter den vil få den rødbrune farve, som voksne individer har. Ungerne er fuldvoksne i 3-månedersalderen (i naturen i marts-april umiddelbart før vinterperioden).

Hunner bliver kønsmodne som ½ år gamle. I naturen vil de dog normalt først yngle første gang efter dvaleperioden, dvs. når de er ca. 9-10 måneder gamle.

10 Typiske tegn på sygdom og nedsat trivsel

Enkelte individer kan med årene i større eller mindre grad blive børsteløse, hvilket muligvis skyldes indavl.

Børstesvin kan desuden have tendens til i fangenskab at blive overvægtige. Sørg derfor for en rigtig og passende mængde foder, og giv dem et stort anlæg med rigeligt aktiviteter, der giver motion.

Børstesvin har naturligt en karakteristisk lugt, hvilket er helt normalt og ikke tegn på sygdom.

Børstesvinet kan få helt op til 32 unger i ét kuld, selvom det typisk vil være en del færre. Ungerne fødes med sorte og hvide striber langs ryggen, men fælder og erstatter hår og børster som 1-2 måneder gamle, hvorefter de får den "voksne" rødbrune farve. Som ca. 3 måneder gamle er de fuldvoksne. Foto: Klaus Rudloff

Børster laver lyd

Unger fødes med rækker af hvide børster på ryggen. To af disse øverst på ryggen producerer en lyd, når de ved hjælp af rygmuskulaturen vibreres og herved gubbes mod hinanden.

Lyden menes at fungere som alarmsignal, da kuldsøskende ses at reagere på lyden ved at sprede sig og løbe. Lyden bruges muligvis også som kontaktkald, så kuldsøskende og moderen lettere kan finde hinanden.

11 Øvrige informationer

Flere informationer

For kontakt til praktikere forhør dig hos Dansk Primat Sammenslutning – Foreningen for Exotiske Pattedyr (www.aber.dk).

DYRENES
BESKYTTELSE

Dansk Primat
Sammenslutning
Foreningen for Exotiske Pattedyr

Denne pasningsvejledning er udarbejdet af Dyrenes Beskyttelse i samarbejde med Dansk Primat Sammenslutning – Foreningen for Exotiske Pattedyr. Beskrivelserne er dermed et udtryk for, hvordan vi mener, arten bør holdes, således at dens fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov opfyldes. Der tages forbehold for, at arten kan holdes på andre velfærdsmæssigt forsvarlige måder end dem beskrevet. Ligeledes tages forbehold for, at ny viden om artens biologi og erfaringer med dens hold kan foreligge efter udarbejdelsen af denne vejledning.

2. version. Marts 2014